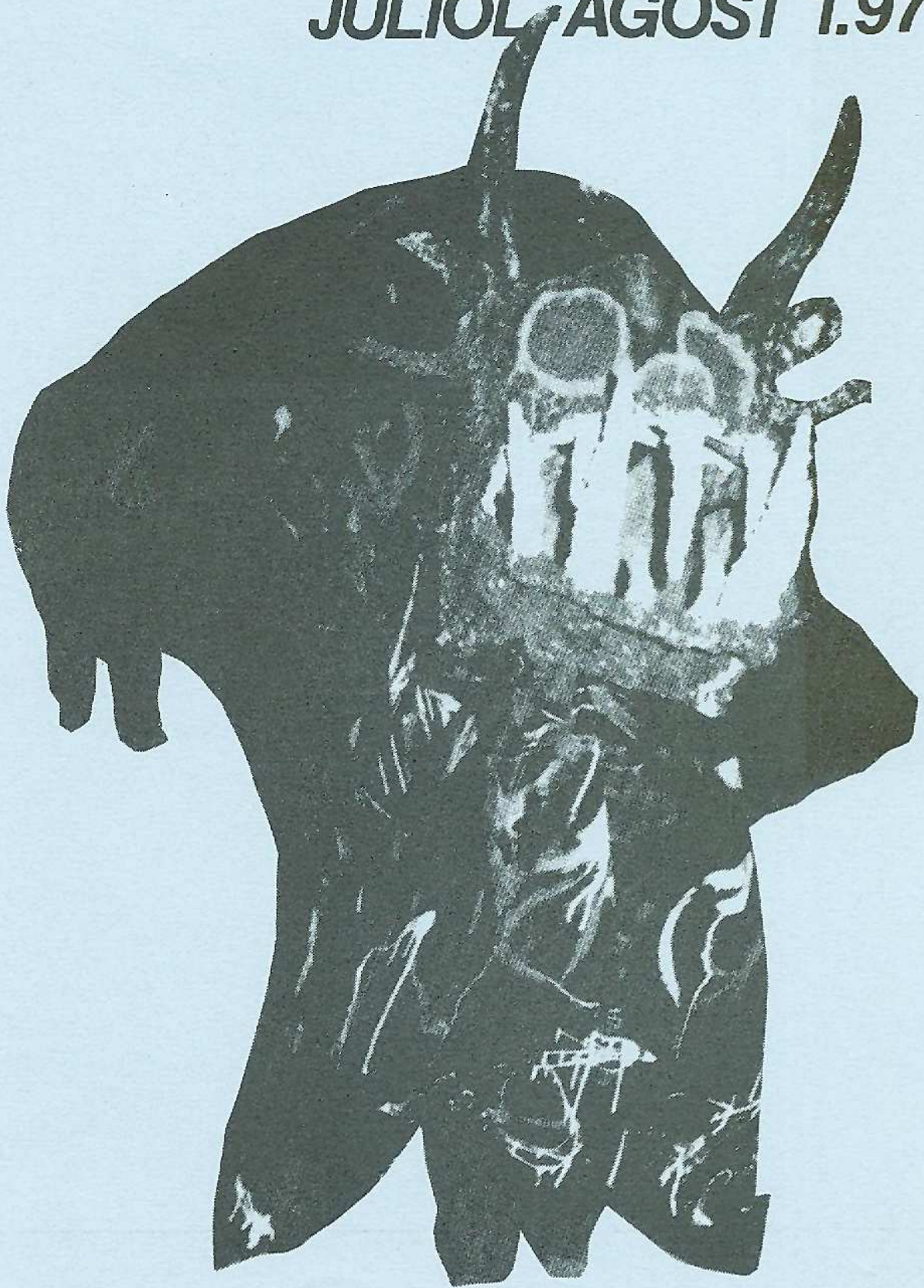

LA FEMOSA

JULIOL-AGOST 1.978

ARTESA DE LLEIDA

BUTLLETÍ DE L'AGRUPACIÓ CULTURAL "LA FEMOSA"

CARRER DEL CASTELL Nº 23

ARTESA DE LLEIDA

JULIOL-AGOST DEL

1978

INDEX

NOTA	a la pàgina Nº	4
PORTIC	" " "	5
FULLS D'HISTÒRIA	" " "	7
FESTES	" " "	12
FOTOGRAFIES	" " "	13
EL PREU DE LA FRUITA	" " "	17
PETITA HISTÒRIA D'UNA ERMITA	" " "	19
LA CASA DELMERA	" " "	21
NOTA, BREU, DE LA REUNIÓ DE POBLE	" " "	22
MOTS ENCREUATS	" " "	24
SOLUSIÓ (ALS MOTS ENCREUATS)	" " "	25

humor

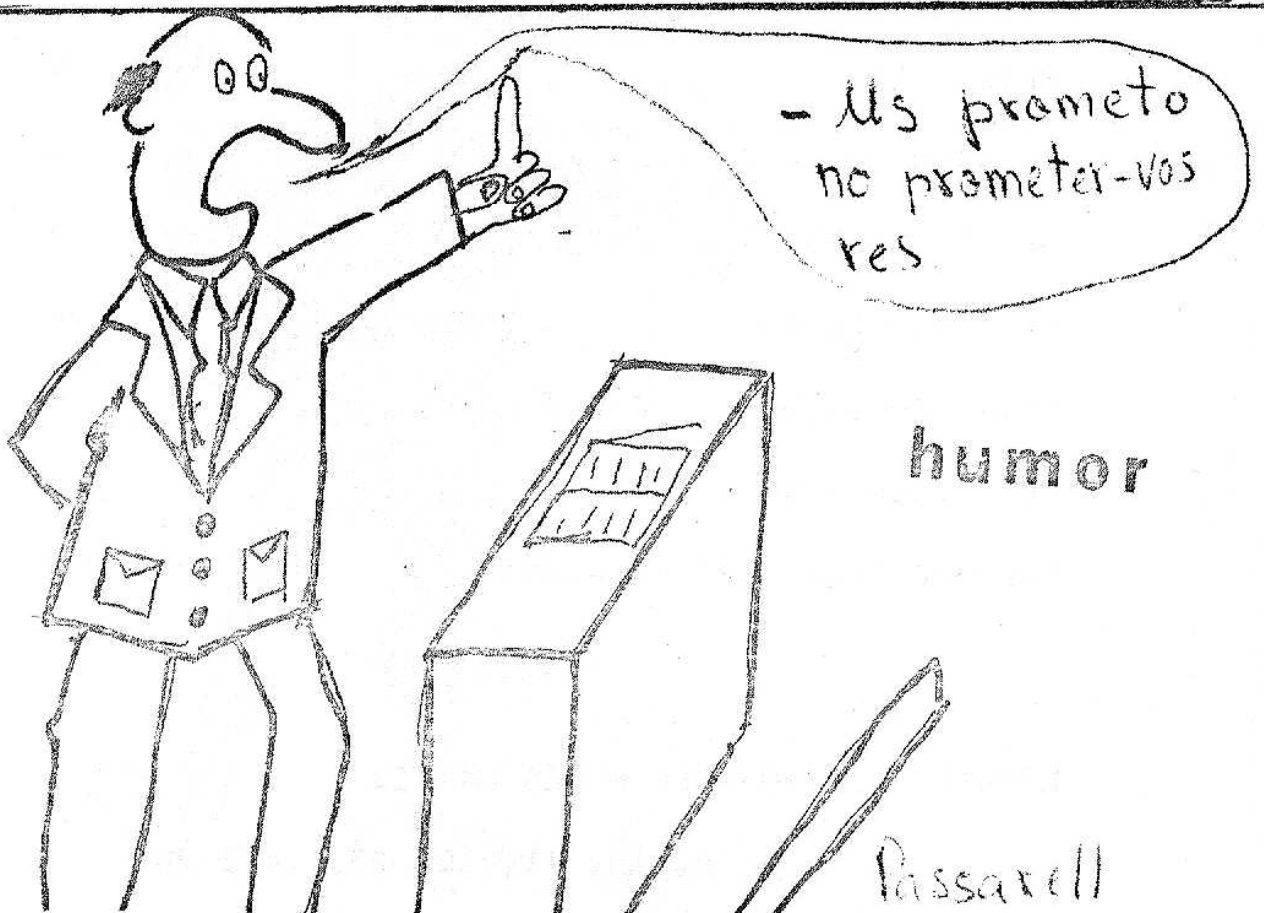
L'HUMOR EL TROBAREU A LES PÀGIES :

4, 10, 11, 18, 23, 24 i 26

NOTA DE "LA FEMOSA"

Aquest Butlletí ha sortit amb la data de JULIOL-AGOST com la majoria de revistes mensuals, però per unes causes completament diferents. Normalment les revistes que surten a les ciutats es veuen afectades, a l'estiu, per la manca de personal, ja que aquest fa vacances, també la revista fent un número doble fa vacances. LA FEMOSA treu el seu número doble perquè els seus col.laboradors, en lloc de fer vacances, els hi arribar el temps de més feina al camp, i és aquesta feina tant feixuga de pàges la que no deixa humor per a escriure articles ni deixa temps per a confeccionar les pàgines del butlletí.

Esperem reemprendre la normalitat al setembre, comptant, però, amb la col.laboració de tots els socis de "La Femosa" i de tots aquells que tinguin ganés de col.laborar.

PORTIC

Hem arribat a l'estiu, el temps de la calor i de la feina. La feina que s'amuntega i deixa poc espai al repós, a la tertulia, a tot això tant necessari pel bon equilibri del nostre viure.

Entretant la calor arribava, a començaments de juliol, l'Ajuntament va escampar un full amb la copia del pressupost municipal d'enguany i cridant al poble a una Reunió General per a parlar i discutir aquest pressupost. Aquesta reunió que es va fer el dia 7 a 2/4 d'11 de la nit hi va anar tant poca gent que hom se'n pot fer creus. Ens agradaria de creure que va estar la feina de la que s'uaara parlavem la que va impedir a la majoria de gent d'acudir a la Sala del cinema a prendre part a la reunió del poble. De cap manera, però, voldríem creure que la gent, els artesencs, no hi van anar perquè no els interessa gens els assumptes del poble.

Durant un període massa llarg de temps ens han anat encinestrant a quedar-nos a casa, a espolsar-nos totes les ponsabilitats, a cuidar-nos, numés, de treballar i fer diners. Al cap de tant de temps, estem ben encinestrats i, fins i tot, quan ens diuen que hi hem d'anar, tampoc hi anem.

Comencem, sembla, un nou temps en el qual les coses es faran dins d'uns marcs democràtics. Les reunions de poble s'hauran de fer perquè l'Ajuntament tindrà ne-

cessitat de consultar al poble tot allò que comportarà prendre decisions d'envergadura, hi nosaltres hi haurem d'anar a col.laborar amb l'Ajuntament. Hi haurem d'anar tan si ens agrada com no; tan si tenim feina o no en tenim: Els assumptes del poble són i han d'ésser prioritaris en tot.

Ens hem de treure aquest dogal que ens ha posat el conformisme, allò tan repetit del "ja s'no farrant". La democràcia, si és que la volem, necessira i'ajuda de tots, i tots, per això mateix, hi hem de passar el coll.

Si en aquesta passada reunió no hi hem anat perquè era convocada per un Ajuntament que ara vol fer les coses democràticament però que no ho és de democràtic perquè no l'hem elegit nosaltres o perquè fins ara no se n'ha recordat d'ésser-ho, està molt bé i podem acceptar-ho, però, recordem i tinguen present que dins de poc temps l'Ajuntament l'elegirem entre tots i llavors, ens agradaï o no, haurem de col.laborar amb l'Ajuntament que hem elegit. No ens podem quedar a casa.

Un poble que es queda a casa no pot ser un poble democràtic. El poble que es queda a casa i no vva a defensar els seus drets, a donar la seva opinió, a col.laborar a que les coses siguin més justes i equitatives, no és un poble democràtic.

FULLS D'HISTÒRIA

CONVENI ENTRE ELS HOSPITALERS I LLURS VASSALLS D'ARTESA

A l'any 1359 els habitants d'Artesa, empobrits per les fortes imposicions que sofrien, i el poble i terme despoblat a causa de les pestèlències i guerres, acudeixen davant el capítol de l'Hospital, que estava reunit a l'Espluga de Francolí, per a demanar una modificació dels tributs que pagaven al dit ordre.

El Gran Prior de Catalunya, frare Pere Arnau de Peyrestortes, aprovà la concòrdia en la que s'estipulà la rebaixa de càrrecs en consideració a tot el que ne dit més amunt i que diu al respecte, referent a la nostra vila, el document original (en llatí): "nunc est quasi toto despopulatus et devastatus propter defectum hominum seu gentium qui maior parts anno magne mortalitatis abierunt, sicut quod terminus ipsius loci de Artesia in maiore parte est et iacet heremus a tempore dicte mortalitatis circa et non possunt onera que pro donatione ipsius loci sunt antiquitus imposita subportare...".

El conveni entre el Gran Prior de Catalunya i els habitants d'Artesa diu així:

Tractar et avengut és estat entre lo senyor prior de Catalunya et los comanadors et frares d'aquell mateix priorat de la una part e los hòmens habitants e estadants en lo lloch d'Artesa et terme de l'altra que per ço com una partida del terme d'Artesa nomenat lo ter

me de la Sala lo qual són vint perellades et fahie quart
antiquament al Espital. E frare P. Alquer, ça entrera pri
de Catalunya, per tal com los dits hòmens no s'acabala--
ven en lo dit terme per lo gran càrrech que,y havia de
dret de senyor tornà aquell terme al sisé. E con per les
mortalitats grans que són estades lo lloch d'Artesa se
sia minvat dels pobladors e lo dit terme no.s puxe axi -
custuir com sie mestar. E la comanadoria de Gardeny no
puxa haver dades gran profit del dit terme de la Sala -
per rahó con no.s costoeix per lo gran carrech que,y és
de dret de senyor. emperamor d'açó per profit del Espital
nos dit prior de Catalunya ab consentiment, voluntat et
expres consentiment del nostre capital lexiam lo dit ter-
me de la Sala als hòmens habitants en lo lloch nostra d'
Artesa et als singulars d'aquell qui huy són o per avant
serant amo les condicions d'avayll escrites. E açó fa a
suplicació dels dits hòmens et per profit del Espital .
Primerament que els hòmens que huy són o per avant seran
habitants en lo lloch d'Artesa de la comanadoria de Gar-
deny et singulars de dit lloch los quals tendran o pose-
iran les dites vint pareyllades del dit terme de la Sala
o partida d'aquelles. De to ço que cuyllirà per ells en
lo dit terme així com blat, vi com de safrà et de tot al
tres espiets que la terra de dites vint pereyllades et lo
terme de la Sala desus dit cuyllen no cuylliran deien e
sien tenguts de donar bé et entegrament dues delmes per
tots temps no pus al comanador de Gardeny qui ara és o
per temps serà. E tot blat o blats que en lo dit terme
de la Sala se cuylliran los dits hòmens sien tinguts de
partir aquell en garba. Emperò es hi entesa en les dites
dues delmes aquella delma que ia fan ecclesiàstica al

comanador de Gardeny Item que per cascuna pareyllada del terme sien tinguts de servir al comanador de Gardeny cas cum an una vegada ab dues bèsties ço es saber la bèstia tragí et l'altra bèstia de batuda. E aquell dia que els dits hòmens o cascun d'ells faran aquest servi lo comanado dor sis tengut de proveir a ells de meniar et beure su ficientment segons es acostumat."

En aquest tractat del 1359 entre els senyors d de l'Hospital i els vassalls d'Artesa, ens pot donar una idea de les relacions dels senyors amb els vassalls, el delme que havien de pagar cada any així com l'obligació que tenia el vassall d'anar a trevallar a les terres del senyor. En el cas del document, per cada parellada de te rra havien de servir un dia cada any amb dues bèsties , en el temps de batre, una bèstia per a portar garbes i l'altra per a la batuda. Una parellada de terra era la que, normalment, podia llaurar amb tot un dia un parell de bous. També ens dona notícia el document, tan en llati com en català, de la despoblació que va sofrir la nostr tra vila degut a les pestes i d'altres circumstàcies.. " " ...Les grans mortaldats que són estades lo lloch d'Artesa se sia minvat de pobladors...", al respecte ens cal dir que aquests són de moment els dos únics documents en els quals es parla de la incidència de la pesta al nostr tre poble, el document llatí ens aclareix de que fou la pesta quan diu: "... anno magne mortalitatis...". Ens call dria trobar quelcom que ens parlés de la població d'Artesa abans de les pestes per a saber quin retrocés experimentà la nostra població, comparant-ho amb els habitants que dona per Artesa el cens de 1356 (vegeu LA FEMOSA del novembre passat).

També ens cal aclarir de que el document ens parla del terme de la Sala, per aquest topònim podem relacionar aquest poblet medieval del terme d'Artesa, amb unes restes arqueològiques (solaments, sitges i, sobretot, ceràmiques) d'un petit nucli situat a uns 200 metres, pel costat esquerre, de la carretera d'Aspa i sobre mateix de la coma o vall que porta el seu nom. Aquest poble es va perdre al record de la gent, però el topònim a quedat ven viu donant nom a la COMA SALA, les vint parellades de que parla el document podrien ser d'aquesta vall.

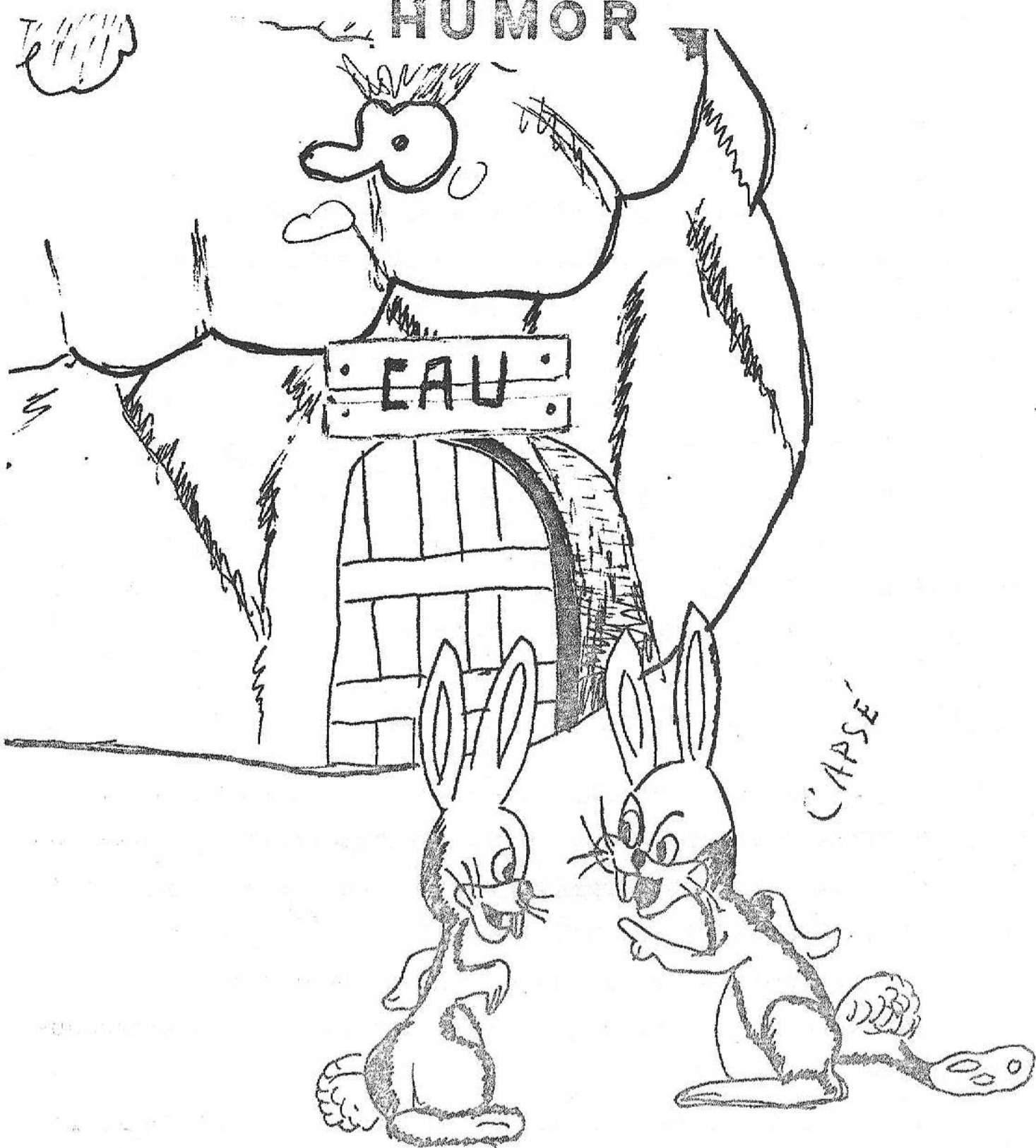
Josep-R. Gallart

humor

... i si del que demanem diuen que
"No en tenim" com berenarem ?

HUMOR

"Collidors" vingueren
que de casa ens tragueren.

FESTES

III CONCURS DE FANALETES

A la vegilia a Sant Jaume es va celebrar el III concurs infantil de fanalats amb la participació massiva de tota la canalla del poble. Enguany, per a donar més caliu a la festa, es va estrenar un drac (vegeu les fotografies de la portada i de les pàgines del mig

Es va encendre una foguera al carrer de Sant Ramon amb el foc de la qual es van encendre les espelldels fanalets i es va sortir amb processó, amb el drac al davant fins al carrer del Castell, on es va encendre una altra foguera. Hi havia coques i vi.

TRETE INFANTIL I XOCOLATADA

El dia 15 d'agost, festa de la Mare de Déu, el grup "Arrel" va organitzar unes petites (curtes) obres de teatre amb actors infantils i juvenils: "Així juguen els infants" i "Un plat de crema".

La Comisió de Festes va arrodonir la festa convidant a tothom, però principalment a la gent menuda a xocolata i coca.

No caldria ni dir de que el gest de la Comisió de Festes el trobem del tot escaent, i voldríem que el repetigués d'altres vegades. Actes com aquest fan caliu de poble. Llàstima que, tan l'ARREL com la Comisió, gairebé no van fer gents de propaganda d'aquests actes; unes quantes crides, porser, haurien ajudat a cridar més gent.

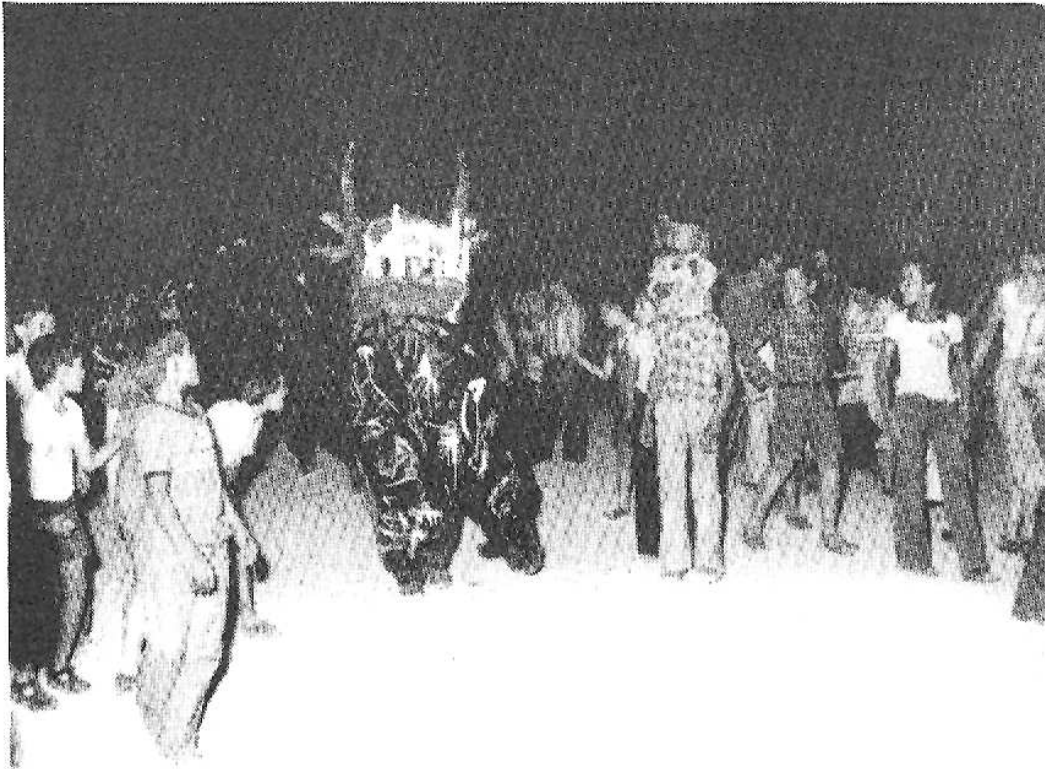
SANT JAUME -78

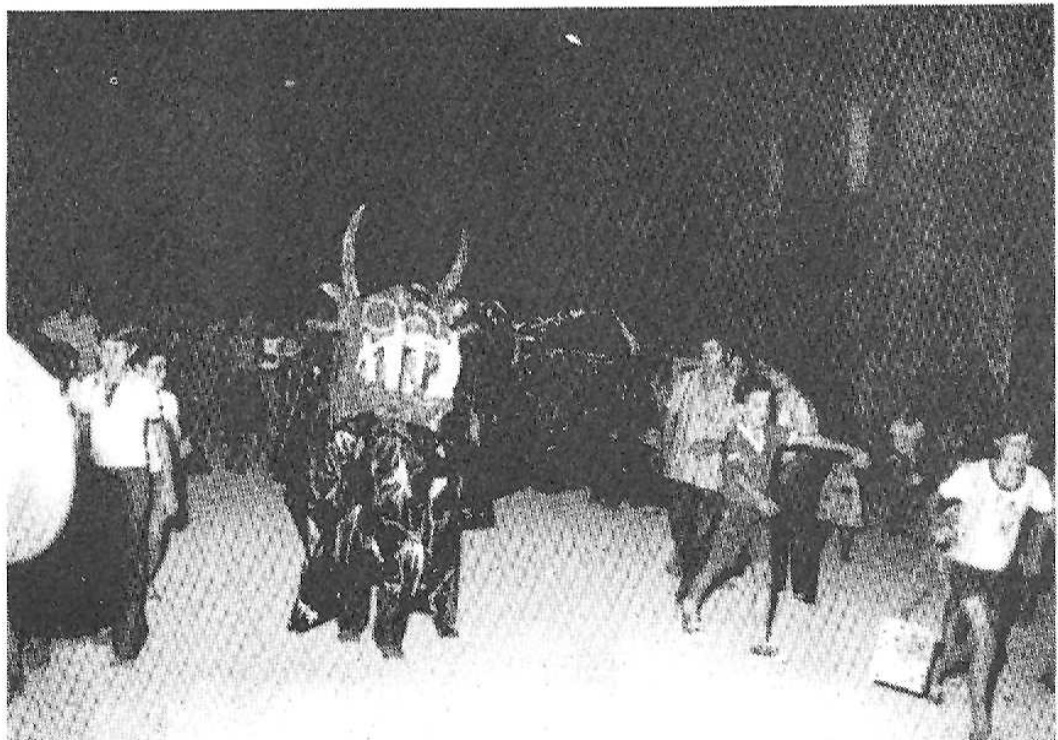
FOC, FOC, FOC JULIU, CREMA, CREMA....

UNA NIT D'ESTIU
SANT JAUME
UN DRAC
...UN SOMNI

QUI ÉS MES CUCA FERA DE TOTS DOS?

ALLA DALT ... A LA PLAÇA

SI SEMPRE ESTIGUESIM A LA VORA DEL FOC... TOTS!

¡HOLA, QUE TAL! COM ÉS LA VIDA D'UN DRAC?

TUUUUUUURUUUUURUUUUUTTT

UBRIU PAS... UBRIU PAS... QUE LA CUCA VE AL DETRAS

EL PREU DE LA FRUITA

I LES REIVENDICACIONS DELS PAGESOS

.....

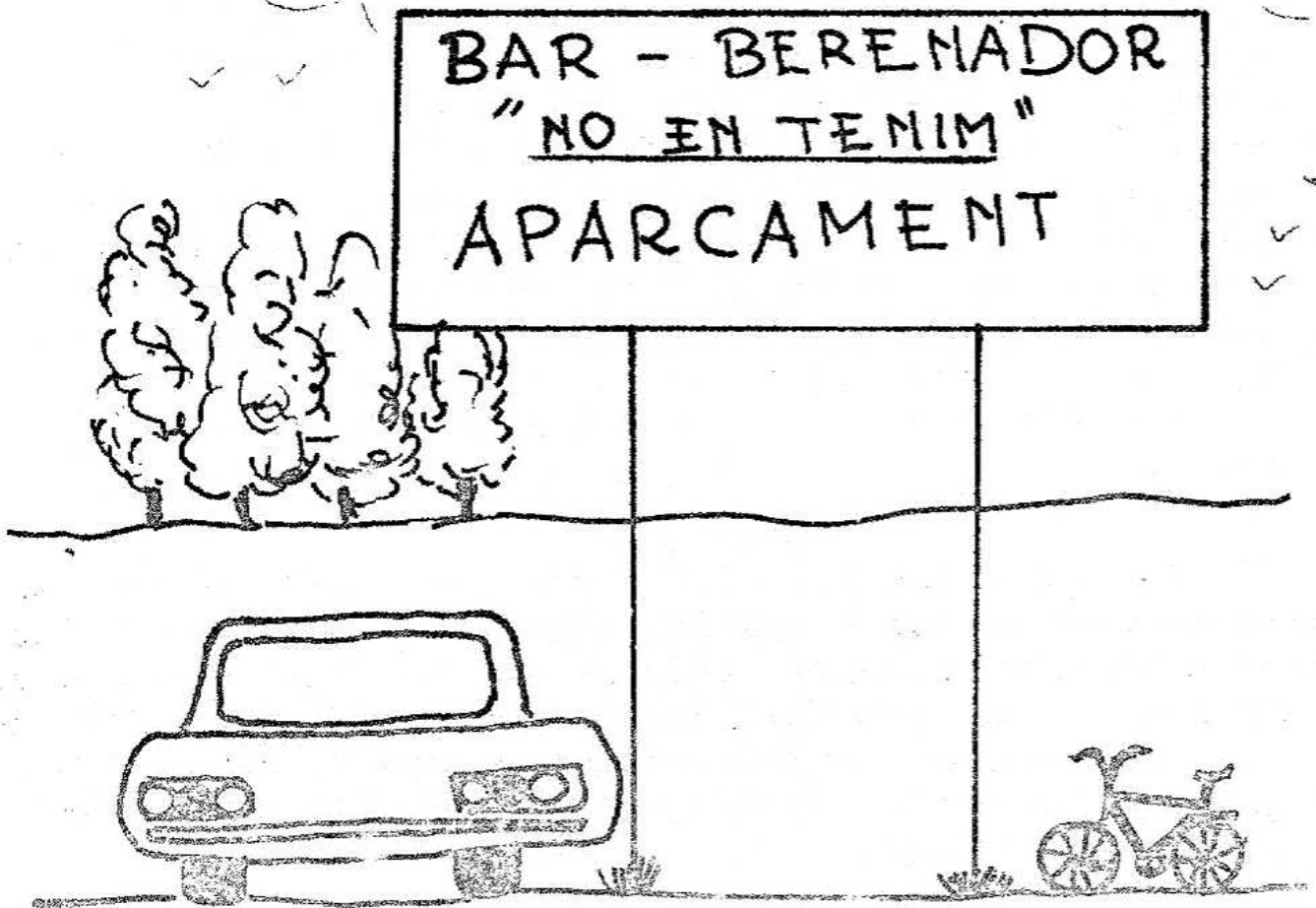
És un fet preocupant: Els pagesos només ens recordem dels problemes que ens afecten quan ja hi som damunt, quan no es poden resoldre. Hem fet manifestacions i vagues per a demanar uns preus mínims de seguretat pels nostres productes, però, tan l'any passat com enguany els preus de la fruita (que és el producte que a nosaltres ens preocupa més) ha sobrepassat de molt els preus mínims que demanàvem, i per això mateix, sembla (ho sembla a la gent) que d'aquests preus mínims ja no en cal parlar més; com tampoc cal parlar de construir un sindicat fort que pugui fer pressió per a fer acceptar, al Govern, aquestes nostres aspiracions. Ara fem diners, ara estem en temps de vaques grasses, ara estem eufòrics i per això no volem que ens vinguin amb els romanços de reivindicacions o de lluites que només porten mals de cap i que no serveixen per a res...

Els pagesos que per la nostra experiència sabem que s'ha de sembrar per a collir l'any vinent; que sabem que s'ha d'esperar (i esperem fins i tot molts anys) aque un arbre fagi fruit, hauríem sapiguer que passarant anys abans que les nostres reivindicacions donguin els seus fruits, i que les hem d'iniciar ara perquè sí, porser, no hi arribarem a temps.

Pressisament ara que els preus de la fruita són molt bons, és quan hem de pensar que igual com passen aquests anys bons poden passar (sense dubtar-ho gens) anys dolents i que llavors ens desfarem en un mar de lamentacions i tot seran presses i nervis i mal humor per a buscar un remei que segurament no es podrà trobar.

També ara és bo de començar a parlar de fer la COOPERATIVA, ara que els problemes econòmics no són preocupants, ara que pels preus de la fruita, no la necessitem.

HUMOR

sense paraules

PETITA HISTÒRIA D'UNA ERMITA o els pintors anònims

Hi havia una vegada, no fa molt temps, en un poble del Segrià, una petita ermita situada a les afores, la qualja era famosa per nombroses anècdotes que els vells d'aquest poble contaven al racó del foc, en les freses nits d'hivern o bé asseguts al pedrís de la portalada, prenent la fresqueta, els calorosos vespres d'estiu. Una d'aquestes famoses anècdotes era la del robatori de la campana, segons diuen, per gent del poble vell, o per algun cap gros que no trobava barret a la seua mida; però, el cas és que ni els vells recordaven el seu so.

Els dies anaven passant, el poble poc a poc anava creixent, uns es morien, d'altres neixien, els joves es feien vells quasi sense adonar-se'n. El poble entrà de ple en l'època del progrés, i la gent, esclar, rapidament es modernitzà. I alguns o algú d'aquests que el procés de modernització els afectà amb més grau, van veure l'ermita anticuada, antiga i mancada totalment de sentit artistico-estètic, ni curts per poc llargs, ni llargs per poc curts, seguint la moda muralista que ja imperava en tot el país, hi van pintar unes lletres que hi feien molt de goig. El poble, però, no ho vengué d'aquesta manera i ho va fer esborrar.

Això no serví de res, ja que pocs dies després, uns altres artistes, pertenyents a una altra escola, van posar el seu granet de sorra, o d'espray, i van pintar un

altre bonic mural. I és que en aquell poble hi havia una rabiosa aficció a la pintura, els seus artistes ja no sabien com manifestar-la i escollien per març aquella ermita, així, es veu que, els quedava més natural, més modern, fins i tot es deia que així promovien el turisme.

El poble que estava totalment al marge d'aquell moviment, diguem-ne artístic i que no entenia tot aquell art tan modern, va decidir fer prevaldre el bon criteri i el sentit clàssic, va restaurar l'ermita, va posar una nova campana i la pintar amb uns colors d'unes tonalitats encertadíssimes. La història, però, no acabà aquí.

Es veu que el color, la tonalitat, l'estil o qui sap Mare de Déu; no van plaure a un altre geni de la pintura i, sí senyor, va pintar un altre mural al mateix lloc que els altres dos anteriors, exposant així el bon gust, l'educació i sobretot la correcció en l'ortografia que era la nota dominant. I és que n'hi havia de llestos en aquell poble.

Així quedà l'ermita, la història per ser no ho dirà, però, hauria de fer-ho. Sobretot per l'escrit artístic-estètic que tenen moltes persones dignes de passar a l'història de les grans celebritats artístiques.

I eren feliços i no podien menjar perdus perquè perquè els caçadors les mataven totes.

NOTA

Es diu molt sovint de que els gossos no s'enbruten dues vegades al mateix lloc, però, la gent d'aquell poble sí...

F. Gallart

LA CASA DEL MERA

200 ANYS

La casa que els hospitalers de Snt. Joan tenien a Artesa per a recollir els deumes (contribució amb especias) fa enguany 200 anys que va estar construïda. Segurament que n'hi havia hagut una altra de més vella (porse el Castell), però, que va quedar inservible ja feia temps.

La casa del mera va estar pujada de nou, aprofitant, segurament, restes d'una construcció més vells (les voltes on avui dèa hi ha instalat el Museu i que són l'únic testimoni d'aquesta casa, semblen ésser més velles que la resta de l'edifici) entre el Castell i el Cementiri.

Aquesta casa que va continuar éssent una casa del poble, s'hi va instal·lar l'Ajuntament, als baixos la presó i l'escorxador municipal. Va servir, fins i tot, d'escola oficial. La casa del mera va ésser enrunada per a pujar-hi la Casa de la Vila actual.

Sobre mateix de la porta principal d'aquesta casa hi havia una làpida amb aquesta inscripció:

ESSENT GRAN PRIOR DE CATALUNA LO ILLIM Y UDO SOR
F. DN PANUEL DE BONTU---
LIU Y BOXADOS: A SAS EX--
PENSAS PER SE HA FET ESTA
FABRICA PER LA RECO--
LLECCIÓ DE GRANS Y PRES--
SÓ EN LO ANI 1778

Aquesta casa, encara que humil, també va formar part de la història del nostre poble.

NOTA BREU

de la reunió de poble

Amb aquestes ratlles volem donar una nota de com es va desenrotllar la Reunió de Poble convocada per l'Ajuntament i els representants dels carrers del poble, el dia 7 de Juliol.

Amb una assistència migrada (no es va arribar a les 60 persones) es va començar la reunió passat els 3/4 d'11 de la nit (la reunió estava convocada per 2/4 d'11) i es va finalitzar a 3/4 de 3 de la matinada del dia 8. A la vora de quatre hores de reunió.

Duran aquesta reunió es va llegir el presupost municipal per enguany, éssent comentat i aclarit, tot el que es podia comentar i aclarir. Durant la reunió 17 persones van demanar la paraula fent un total de 50 intervencions, des d'una sola vegada a 8 el qui més

Els veïns van demanar a l'Ajuntament que estudiés aquests punts:

1-) Mirar d'arreclar un local de l'Ajuntament (concretament la casa parroquial) per a fer-hi una sala per l'escola, estalviant així el llogue que l'Ajuntament paga de la sala que té llogada a cal Barquet.

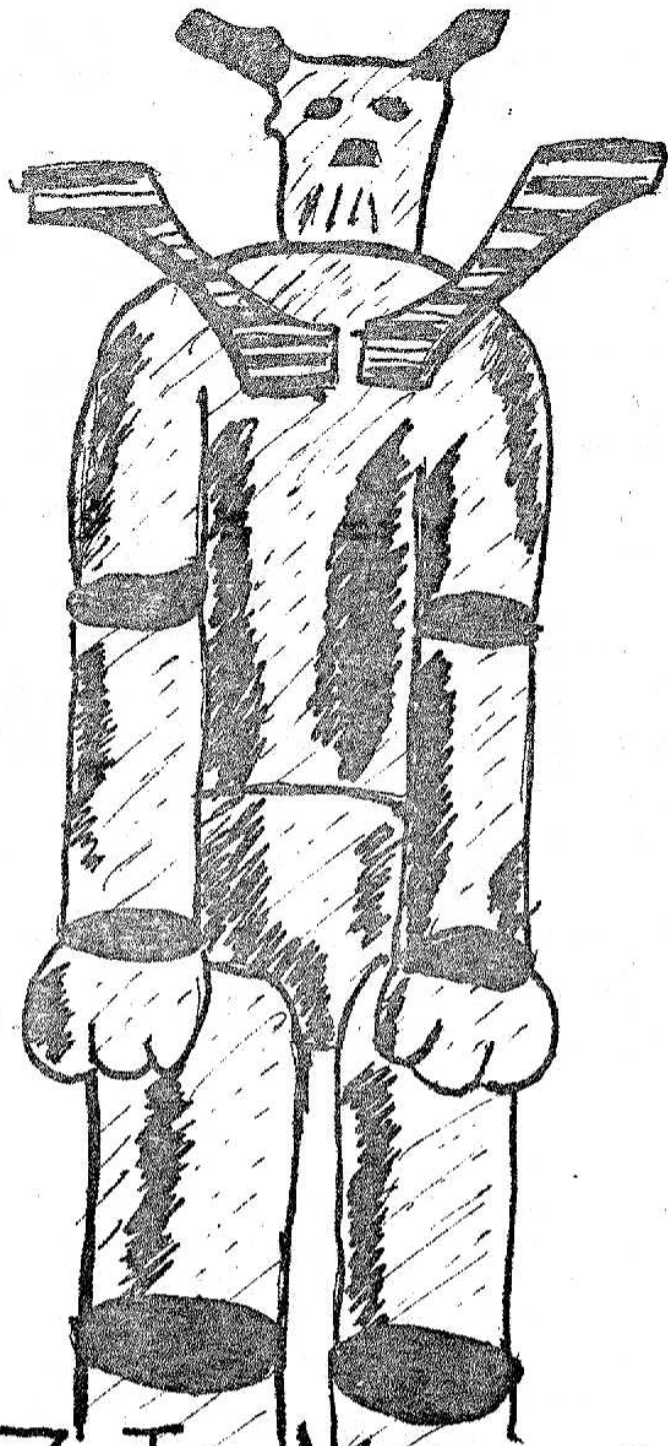
2-) Estudiar la possibilitat de suprimir l'impost de la "prestació personal".

3-) Mirar d'acomodar les quotes d'arreclar els camins d'aquesta manera:

Que els propietaris de la terra (un tant per jornal) del terme paguin un 50 % dels gastos. Els propietaris de tractors el 30 %, i l'altre 20 % els propietaris dels cotxes.

4-) Mirar d'evitar que els cotxes de línia parin als llocs perillosos o de poca visibilitat com són les Cases Noves i la Plaça, aquesta última al mig dia.

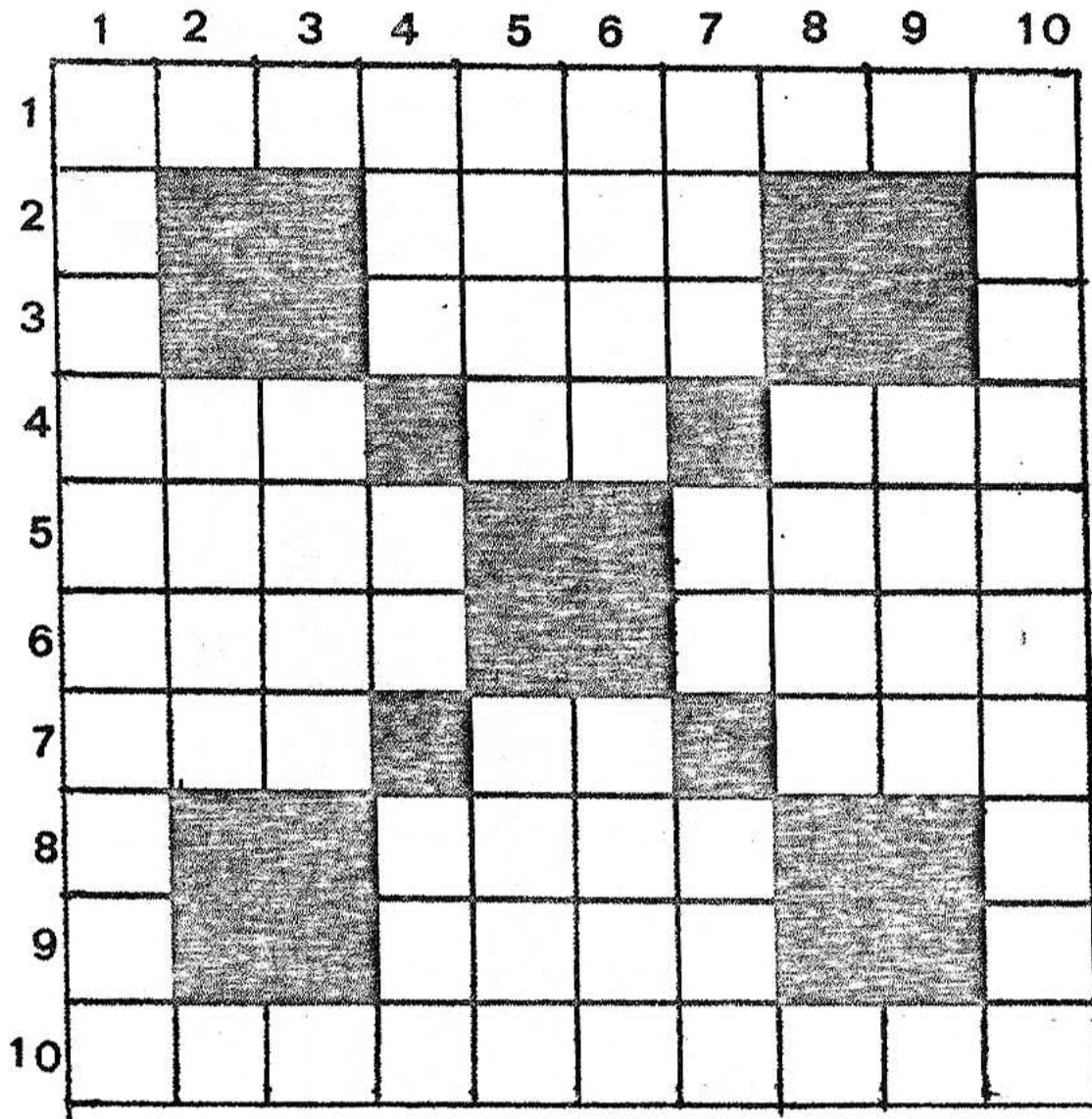
Aquests quatre punts són els únics que els veïns van demanar. Ara l'Ajuntament té la paraula.

NAZI-NGER-TZ

Passarelli

mots encreuats

HORITZONTALS 1- Menjar típic del país que es fa amb cara gols, peblot, alverginàa..- 2- Vocal. Estat petrolè de l'Àssia. Consonant- 3- Consonant. Potent arma de guerra. Consonant- 4- Preposició. Extremitat. Al revés, terra sense cultivar- 5- Quan la pilota entra a la porteria, plural. Jocs d'atzar que es juga llançant les fitxes, el nom de les fitxes, al revés.- 6- Dit de paraula, Flor que simbolitza la castetat.- 7- Par d'un total que s'ha de repartir. Teva. propietària. -8- Vocal. Poble de la Segarra. Consonant. - 9- Consonant. Al revés, instrument que serveix per a fumar. Consonant. - 10- Al revés, peblot, alberginia... cuits al caliu.

VERTICALS 1- Menjar que esfa amb caragols.- 2- Voval. A--
 reb. Consonant.- 3- Cosonant, Cereal, Vocal.- 4-Petit.Con
 sonant.Al revés, potencia de força.- 5- Coure laminat.Vas
 amb una ansa i amb forma de tenalla.- 6- Teixit. Coberta
 exterior de srtes llavors. - 7- Al revés, sinonim d'onada
 Vocals. Interjecció ér a donar coratge.- 8- Consonant. i-
 brit de ruc i euca, femení.Consonant.- 9- Consonant. Fru-
 it del sep. Consonant.- 10- Calçat de drap i sola d'espar
 o cànen, al revés.

SOLUCIÓ

VERTICALS 1- Caragolada.-2- Moro.-3- Biat.-4- Xic. Vat.-
 5- Aram. Popl.-6- Pana. Arll.-7- Ona. Apa.-8- Mula.-9- Ra-
 im.-10- Espardenya.
HORIZONTALS 1- Catxapanda.-2- Iran.-3- Canó.-4- Amb. Mf.
 Erm.-5- Gols. Daus.-6- Oral. Llit.-7- Lot. Ta. Ama.-8- To-
 ra.-9- Pipa.-10- Escalivada.

humor

UNA CRIDA CONFLECTIVA

Se sent una crida pels altaveus del poble:
 "Atenció, és fa daber als que vulgin vendre fruita que
 vagin al MAGATZEN DEL PUBLE..."

Dos artesencs que l'escoltaven fan aquest co-
 mentari:

l'un- "I si era el magarzem del poble compren fruita ,
 a on tancarà el cotxe l'Aguatzil ?

l'altre- "No home, no! Voldir el magatzem dels "lletre-
 ros".

l'un- Quín, el de la "Hermandad"

l'altre- "No, el de la "Camara"

l'un- Home, com que ha dit el MAGATZEN DEL PUBLE..."

Doncs
jo no veig
que el món
estigui tant
malament

Passeig 11

